

INTERVIEW Freek en Hella de Jonge op filmtournee

Het verlies van een kind, en dan de veerkracht

Freek en Hella de Jonge starten zondag in Cinema Texel de tournee van hun film 'Het atelier – portret van Hella'. Daar hebben cabaretier Freek en zijn vrouw voor gekozen omdat het eiland alles te maken heeft met waar de film over gaat: de enorme veerkracht waarmee kunstenares Hella met het grote verdriet in haar leven omgaat, het verlies van hun zoon Jork.

Anja Roubos
a.roubos@mediahuis.nl

Den Burg ■ In 1974 overleed de drie maanden oude Jork de Jonge op Texel aan 'wiegendood'. In de documentaire is in een fragment uit het vakantiefilmje van de heenreis te zien hoe hij ogenschijnlijk blakend in de kinderwagen ligt. „Een uur later was hij er niet meer”, vertelt Hella de Jonge.

„In deze film laat ik deze beelden voor het eerst zien. Dat is van een grote schoonheid. Eerder kon ik dat niet, zelfs aan mijn zoon en dochter heb ik ze niet getoond. Ik heb wel een angst voor die boot als we zondag naar Texel gaan.”

Freek legt uit: „Je komt er niet zomaar langs. Die boot neem je bewust en opzettelijk. Daardoor komt het schokkende verleden terug.”

Grafje
„Jork is op Texel begraven, dat wilde Freek”, vertelt Hella. „We

zijn er nog een keer geweest. Toen was ik erg in de war; we waren op de verkeerde begraafplaats. Het grafje is inmiddels geruimd. Misschien dat ik het schilderij dat ik van Jork heb gemaakt zondag meeneem. Door hem te schilderen is het nog mooier geworden, zie hoe mooi de dood is. Ik neem het als iets positiefs mee.” Freek: „Het is niet de bedoeling van dat kind om jou de rest van je leven verdrietig te maken.”

Maar hoe overwin je zo'n groot verdriet? „Met vallen en opstaan”, antwoordt Hella. „Ik heb in mijn leven heel sterke beslissingen moeten nemen.” Een daarvan was om het contact met haar ouders tijdelijk te verbreken.

Eli Asser
Haar Joodse vader Eli Asser, bekend als (scenario)schrijver, en moeder Eva Croiset, telg uit de theaterfamilie, kwamen zwaar beschadigd uit de oorlog en waren zo overrompeld door hun verdriet dat zij hun dochter psychisch mishandelden. Veelzeggend is de reac-

tie van Hella's moeder op de dood van Jork: „Een baby staat niet in verhouding tot al die mensen die in de oorlog zijn omgekomen.”

„Maar het houden van je ouders blijft”, zegt Hella. „In 2013 heb ik met mijn vader de film 'Verlies niet de moed' gemaakt. Toen vertelde hij waar hij eerder nooit over had kunnen praten. Dat was helend. Wat je moet doen om te kunnen vergeven? Je moet er wijs voor worden. Toen ik die film met mijn vader maakte was ik 64 jaar. Ik neem het ze niet meer kwalijk, want zij konden ook niet anders.”

En hoe kom je in het reine met het verlies van je kind? „Dat is een keuze. Ga niet in de slachtofferrol zitten. Haal er het beste uit. Ik was jong, 24 jaar, en wist niet wat de dood was. Als je dat weet, hoort het bij het leven. Mijn ouders hebben die stap niet kunnen maken. Daarom voelde ik me in mijn jeugd zo fijn bij mijn schoolvriendin Vera van Os thuis, haar ouders konden dat wel. En haar moeder had Auschwitz overleefd.”

Later verloren Freek en Hella hun zevenjarige kleindochter Maggie, die overleed aan een aangeboren hartkwaal. Hella: „Bij Jork was het erop of eronder voor onze relatie, maar hij heeft ons bij elkaar gehouden. Met Maggie hebben we ook vreselijk veel plezier gehad, ondanks haar handicap. We hebben elkaar in verdriet kunnen helpen, we zijn trots op elkaar.” Freek: „In deze maatschappij word je verplicht om te rouwen. Maar je moet geduld opbrengen om bij elkaar te komen.”

Vragen

Lang niet alles wat in de film voorkomt, wordt uitgelegd; je moet als kijker ook zelf aan het werk om de fragmenten te plaatsen. „Je kunt in 80 minuten niet alles uitleggen”, zegt Hella. „Misschien is

Hella en Freek de Jonge in de film 'Het atelier'.

FILMSTILL

„Een uur later was Jork er niet meer. In de film laat ik deze beelden voor het eerst zien

Tijdens een vakantie in hotel Opduin overleed Jork.

FOTO EVALIEN WETERINGS

het daarom wel dat we aan het eind van elke voorstelling vragen van het publiek beantwoorden. We willen contact maken en stimuleren: je kunt er iets mee doen. Gebruik mij maar om te leren hoe je met heftige dingen om kunt gaan.”

„Mijn advies is om niet in een hoekje te blijven zitten. Dat was ook de reden dat ik 'ja' heb gezegd toen Freek deze film wilde maken om mijn verhaal een podium te geven: als je zoals ik long covid hebt en echt niets meer kan, *grab yourself together* en kijk wat je nog wel kan.”

Hella vertelt in de film geïnspireerd te zijn door het dagboek van de in Auschwitz omgekomen Etty Hillesum en door de Joodse psychologe Edith Eger, die als meisje Auschwitz overleefde en het boek 'De keuze; Leven in vrijheid' schreef. „Boeken hebben mij het leven geleerd. Ik lees nog steeds veel. Met name inspirerende vrouwen”, vertelt de kunstenares.

Heftige stoten

Ze benadrukt dat haar leven niet alleen wordt gekenmerkt door verdriet, maar ook door plezier en beslissingen. „Gelukkig ben ik uit dat verdriet gestapt. Dat ging met heftige stoten, bijvoorbeeld door niet te eten als protest tegen de manier waarop mijn ouders mij behandelden.”

„Ik heb bewust mijn carrière als actrice stopgezet voor Freek

Hella als kind met haar vader Eli Asser.

FILMSTILL

Hella ontwikkelde anorexia en wou uiteindelijk nog maar 38 kilo. Hoe wist ze die ziekte te overwinnen? „Door Vera, die mij liet zien hoe je ook kunt leven. Daarom wil ik al die schilderijen laten zien, omdat ik wil leven. En door mijn veerkracht en enthousiasme. M'n originaliteit, mezelf niet laten wegpoetsen. Later ook dankzij Jork; door hem ben ik geworden wie ik ben en kan ik misschien mensen helpen.”

Freek: „Hella heeft een enorme veerkracht en energie, en is altijd

bereid om ervoor te werken. Daarom heeft ze als kunstenares zoveel kunnen maken. Hella heeft zich aan mij geopenbaard. Ik heb haar in de loop der jaren leren kennen. We zijn niet in de begeerte blijven steken. Ik heb de liefde ontdekt en die lijkt bindend te zijn.”

Als jonge vrouw legde Hella daarvoor de basis. „Ik heb bewust mijn carrière als actrice stopgezet voor Freek. Ik heb vijf maanden in Carré gestaan. Maar ik dacht: als hij in Tilburg staat en ik in Groningen, dan is het klaar. En ik

vond hem geweldig, ik wilde bij hem blijven.” Tegen Freek: „Ik vond jou beter dan mezelf. Vrouwen carrières in het artistenvak zijn minder uitgestippeld en ik had niet die ambitie die Freek wel had. Ik zat nog op de Rietveldacademie en had gelukkig al die andere mogelijkheden nog.”

„Deze film is boven mijn verwachtingen. De expertise van Freek en van mij heeft geleid tot een rijker product. We laten zien hoe wij samenwerken. Dit is hoe kunst ontstaat.”

Chazia Mourali in gesprek met Hella de Jonge in haar atelier.

FILMSTILL

In de bioscoop
‘Het atelier’ is de komende maanden onder andere te zien in de volgende bioscopen:
2 april, 16.00 uur: Den Burg, Cinema Texel
13 april, 20.15 uur: Naarden, deMess
16 april, 14.30 uur: Haarlem, Filmkoepel
26 april, 19.00 uur: Hilversum, Filmtheater
1 mei, 20.45 uur: Bussum, Filmhuis
20 mei, 15.30 uur: Leiden, Kijkhuis
22 mei, 20.00 uur: Lisse, Floralis
23 mei, 20.00 uur: Westwoud, De Schalm
31 mei, 19.30 uur: Heiloo, De Beun
Na afloop is er een Q&A met Hella en Freek de Jonge.